

Zeszyty Naukowe Wydziału Ekonomii i Finansów
Uniwersytetu Technologiczno-Humanistycznego
im. Kazimierza Pułaskiego w Radomiu
Studia Ekonomiczne, Prawne i Administracyjne
Zeszyt 1 (2023)
DOI <https://doi.org/10.24136/sepia.2023.011>

Aleksandra Kucharska¹

WPLYW ORZECZNICTWA TRYBUNAŁU SPRAWIEDLIWOŚCI NA POLSKIE ORZECZNICTWO SĄDOWE

Streszczenie

W artykule omówiono wpływ orzecznictwa Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej na polskie orzecznictwo sądowe. Celem niniejszej pracy jest przedstawienie niezaprzeczalnego charakteru wpływu w polskiej doktrynie i judykaturze prawa Unii Europejskiej. W niniejszym opracowaniu zostaną omówione orzeczenia sądowe, których przedmiotem była kwestia ustalenia pierwszeństwa prawa krajowego przed prawem wspólnotowym, co pozwoli udowodnić bezapelacyjne działanie TSUE oraz jego konsekwencje. Opracowanie wsparte jest o wyniki ankiety przeprowadzonej na grupie 100 osób poświęconej praktyce orzeczniczej w zakresie umów kredytów indeksowanych i denominowanych do CHF. Jej celem było uzyskanie informacji o konsekwencjach zawarcia umów kredytów indeksowanych i denominowanych do Franka Szwajcarskiego.

Słowa kluczowe: orzecznictwo TSUE, orzecznictwo krajowe, kredyty frankowe.

WSTĘP

Niniejsze opracowanie zostało poświęcone zbadaniu zagadnieniu jakim jest wpływ TSUE na polskie sądownictwo w ujęciu kredytów denominowanych i walutowych oraz jego konsekwencje dla polskiego systemu prawnego. TSUE jako instytucja odpowiedzialna za interpretację i stosowanie prawa Unii Europejskiej wywiera niezaprzeczalny wpływ w doktrynie i judykaturze. Rozważanie też wyroków i postanowień TSUE w procesie wydawania orzeczeń przez sądy poszczególnych państw jest regułą, której źródłem są normy wynikające z przepisów Traktatu o funkcjonowaniu Unii Europejskiej oraz krajowych konstytucji. Pozwała

¹ Studentka kierunku Prawo – studia jednolite magisterskie, Wydział Prawa i Administracji, Uniwersytet Technologiczno-Humanistyczny im. Kazimierza Pułaskiego w Radomiu.

to na wprowadzanie jednolitych zasad interpretacji prawa unijnego oraz kontrolowanie zgodności prawa krajowego z prawem unijnym. Warto pamiętać o tym, że wraz z wpływem pojawiają się też wyzwania, które wymagają zachowania polskiej tożsamości prawnej i konstruktywnego dialogu, aby znaleźć porządek między interesami Unii Europejskiej a interesami Polski.

Przystąpienie Polski do Unii Europejskiej w 2004 roku przyniosło ze sobą konieczność uwzględniania prawa Unii Europejskiej w krajowym systemie prawnym². Decyzje Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej mają bezpośredni wpływ na polskie sądy ze względu na zobligowanie do stosowania norm unijnych. Zatem orzecznictwo TSUE stanowi istotne źródło prawa, które przyczynia się do kształtowania polskiego orzecznictwa w zakresie prawa europejskiego.

Tezą niniejszego opracowania jest założenie, iż TSUE ujednolicając linię orzeczniczą polskich sądów w sposób rzeczywisty przyczynia się do ochrony praw jednostki³ (polskich obywateli), wolności gospodarczej i innych podstawowych praw, które zostały zagwarantowane przy wstąpieniu Polski do Unii Europejskiej.

1. UZNAWANIE PRYMATU PRAWA UNII EUROPEJSKIEJ

Zasada pierwszeństwa (prymatu) jako fundamentalny aspekt systemu prawnego Unii oznacza pierwszeństwo stosowania prawa unijnego przed prawem krajowym państw należących do Unii Europejskiej w przypadku pojawienia się sprzeczności między nimi. W związku z tym gdy zaistnieje konflikt normy unijnej z normą krajową właściwy organ stosujący prawo winien zastosować normę unijną, odmawiając tym samym zastosowania obowiązującym regulacjom prawa wewnętrznego (Wójtowicz, Warszawa 2003, s. 120). Powyższa zasada została ustanowiona przez Trybunał Sprawiedliwości Unii Europejskiej⁴ w celu zapewnienia jednolitego stosowania prawa unijnego w państwach członkowskich oraz utrzymania integralności prawnego porządku unijnego. Wraz z innymi zasadami pełni ona ważne funkcje w porządku prawnym UE. Przede wszystkim służy wypełnieniu luk w prawie unijnym, które stało się „nowym porządkiem prawnym niemającym historycznego precedensu i współczesnego odpowiednika” (Wróbel, Kraków 2005, s. 39). Istotą wspomnianej zasady jest zagwarantowanie spójności i jednolitości interpretacji prawa Unii Europejskiej, co warunkuje zapobieganie różnicom w wykładni prawa między poszczególnymi państwami Unii.

Zatem omawiana zasada wyklucza nie tylko stosowanie, ale również stanowienie przepisów krajowych, które będą sprzeczne z przepisami unijnymi.⁵ Pierwszeństwo

² Traktat o przystąpieniu Republiki Czeskiej, Estonii, Cypru, Łotwy, Litwy, Węgier, Malty, Polski, Słowenii i Słowacji (2003) (Dz.U. L 236 z 23.9.2003 ze zm.).

³ Traktat o Unii Europejskiej art. 2 (wersja skonsolidowana 2016).

⁴ Zasada, która nie występuje *expressis verbis* w traktatach, wynika ona głównie z orzecznictwa.

⁵ Według Trybunału Sprawiedliwości „zgodnie z zasadą pierwszeństwa prawa wspólnotowego postanowienia traktatów i bezpośrednio stosowane akty prawne organów Wspólnot wywierają w wewnętrznym porządku prawnym nie tylko skutek taki, że poprzez swe wejście

stosowania prawa Unii Europejskiej przed prawem krajowym państw członkowskich „stanowi regułę kolizyjną, która w przypadku kolizji prawa krajowego z prawem unijnym pozwala rozstrzygnąć, jaki przepis -unijny czy krajowy- należy zastosować w konkretnym stanie faktycznym” (Całka, Lublin, 2016, s. 2).

W przypadku pojawienia się sprzeczności pomiędzy prawem krajowym a prawem unijnym, sądy krajowe zobowiązane zostały do zwrócenia się do Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej z pytaniem prejudycjalnym. Z kolei TSUE podejmując decyzję w sprawie wykładni prawa unijnego wyda wyrok, który jest wiążący dla sądów krajowych. Wobec powyższego sądy krajowe zobligowane są zharmonizować własne rozstrzygnięcia zgodnie do interpretacji TSUE⁶.

Polska w chwili dołączenia do Unii Europejskiej została obowiązana do przejścia całego dorobku prawnego UE (*acquis communautaire*) wskutek czego, zobligowała się do przestrzegania zasady pierwszeństwa prawa unijnego, a „powinność taka jest prawnym następstwem ratyfikowania w zgodzie z Konstytucją RP (i na jej podstawie) umów międzynarodowych⁷. Jednakże zgodnie z treścią polskiej ustawy zasadniczej⁸ w myśl art. 8 ust. 1 „Konstytucja jest najwyższym prawem Rzeczypospolitej Polskiej” co z kolei wydaje się być sprzeczne z zasadą prawa unijnego. Toteż w ślad za orzecznictwem Trybunału Konstytucyjnego, liczni przedstawiciele polskiej doktryny naukowej starają się znaleźć odpowiedź na pytanie: Czy prawo wspólnotowe ma pierwszeństwo przed prawem krajowym? (Brodawka, Warszawa, 2012; Biernat, 2004, nr 11, s. 24).

Trybunał starał się wielokrotnie rozwijać znaczenie zasady prymatu dla integralności jednolitości prawnej Unii Europejskiej. Zgodnie z jego orzecznictwem, podstawowym założeniem funkcjonowania systemu jest zapewnienie prymatu normy unijnej nad porządkiem krajowym państwa należącego do Unii Europejskiej, gdyż w innym wypadku współpraca stałaby się bezprzedmiotowa i bezcelowa (Kornobis-Romanowska, Warszawa 2004, s. 23). Zatem zamierzenie wielokrotnie w doktrynie podkreśla się, że zasada pierwszeństwa prawa unijnego „musi stanowić i stanowi konstytutywny element ponadnarodowego charakteru Unii Europejskiej oraz istotę jej porządku prawnego” (Kornobis-Romanowska, Warszawa 2004, s. 23).

w życie uniemożliwiają stosowanie każdego przepisu prawa wewnętrznego z nimi sprzecznego, lecz także [...] powodują, że wejście w życie nowej normy prawa wewnętrznego jest niemożliwe w takim zakresie, w jakim byłaby ona sprzeczna z normami wspólnotowymi’, zob. wyrok Trybunału Sprawiedliwości z dnia 9 marca 1978 r. w sprawie 106/77 *Amministrazione delle Finanze dello Stato przeciwko Simmenthal SpA* [1978], ECR 629.

⁶ Pytania prejudycjalne, w których Trybunał Sprawiedliwości udziela odpowiedzi na pytania prawne sądów krajowych, przed którymi toczą się postępowania związane z zastosowaniem prawa unijnego. Pytania sądów krajowych dotyczą wykładni lub ważności przepisów prawa Unii Europejskiej.

⁷ Wyrok TK z dnia 11 maja 2005 r., K 18/04, pkt 11.2 (Dz.U. z 2005 r., poz.744).

⁸ Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 2 kwietnia 1997 r. (Dz.U. z 1997 r. Nr 78, poz. 483 ze zm.).

Zainteresowanie wspomnianą zasadą nie było przedmiotem rozważań tylko i wyłącznie Trybunału Sprawiedliwości, lecz również sądów czy trybunałów krajowych np. w Polsce. Jednakże, stanowisko wspomnianych wcześniej organów w przeciwieństwie do Trybunału nie zawsze było tak stanowcze w tej materii (Wasilewski, Toruń 2009, s. 172-174).

W wyroku z dnia 17 marca 2003 r., Trybunał Konstytucyjny rozstrzygając o zgodności z Konstytucją o referendum ogólnokrajowym, zaznaczył, że w ujęciu art. 9 Konstytucji Rzeczypospolitej „Rzeczpospolita Polska przestrzega wiążącego ją prawa międzynarodowego” formułując tzw. zasadę przychylności procesowi integracji europejskiej⁹. Zatem Trybunał podkreślił, że Konstytucję należy interpretować w sposób, który przyczyni się do realizowania się zasady przychylności. Pomimo tego, Trybunał nie oświadczył co stoi za pojęciem zasady przychylności i nie wyznaczył granic interpretacji, które są dozwolone, wskutek powyższego orzeczenie TK miało fundamentalne znaczenie. Bowiem Trybunał podkreślił, że niezbędne jest dokonanie wspomianej interpretacji postanowień Konstytucji, które pozwolą na wyeliminowanie ewentualnych sprzeczności pomiędzy normą unijną a normą wewnątrzkrajową.

2. WŁAŚCIWOŚĆ ROZSTRZYGANIA SPORÓW

W nauce prawa dzieli się systematykę sporów na spory prawne i polityczne oraz spory zwykłe i kwalifikowane (Kragiel, Białystok, 2017, s. 99). Z kolei Karta Narodów Zjednoczonych w art. 36 ust. 3 posługuje się terminem „spory prawne” lecz w swych rozważaniach nie wspomina o sporach politycznych¹⁰. TSUE jako najwyższy organ sądownictwa Unii Europejskiej posiada właściwość rozstrzygania sporów dotyczących prawa unijnego¹¹. Cięży na nim odpowiedzialność interpretacji i stosowania prawa unijnego oraz zapewnienia spójności w jego wykładni oraz stosowania we wszystkich państwach członkowskich. Sądy krajowe państw należących do Unii Europejskiej w przypadku wątpliwości co do interpretacji czy też zastosowania normy unijnej są uprawnione do skierowania pytania prejudycjalnego¹². Toteż decyzje w takich sprawach mają bezpośredni wpływ na rozstrzygnięcia polskich sądów.

Sądy krajowe wykorzystują wykładnię prounijną, czyli dokonują reinterpretacji norm prawa krajowego w świetle celu i skutku prawa unijnego. Przenosząc *de facto* wskazane obowiązki na grunt krajowy sądy krajowe stosują krajowe przepisy proceduralne dostosowując jednocześnie i ich skuteczność do potrzeb prawa unijnego (Krzysztofik, Lublin, 2022). Trybunał Sprawiedliwości Unii Europejskiej ma ogólną właściwość w zakresie interpretacji i stosowania prawa, z kolei sądy państw członkowskich mają obowiązek bezpośredniego stosowania poprzez uwzględnienie

⁹ Wyrok TK z dnia 17 marca 2003., K 11/03, (Dz. U. z 2003 r., poz. 904).

¹⁰ Karta Narodów Zjednoczonych (Dz. U. 1947 nr 23 poz. 90).

¹¹ Traktat o Unii Europejskiej (Dz. Urz. UE 2016 C 202).

¹² Traktat o funkcjonowaniu Unii Europejskiej (Dz. Urz. UE 2016 C 202).

celów i zasad prawa unijnego. Podziałowa struktura zapewnia spójność podczas stosowania norm unijnych we wszystkich państwach członkowskich. Zatem konsekwentne stosowanie interpretacji *ex lege* UE pełni kluczową rolę w funkcjonowaniu spójnego państwa.

3. WYKŁADNIA PRAWA UNIJNEGO PRZEZ POLSKIE SĄDY

Wykładnia prawa unijnego jest stosowana w świetle celów i zasad prawa unijnego przez polskie sądy. Celem normy unijnej jest zapewnienie jednolitego rynku, ochrony praw jednostki oraz respektowanie podstawowych swobód.

Wpływ wyroków Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej na polskie orzecznictwo powoduje bezpośredni skutek, jednak z zasady nie prowadzi do odmowy zastosowania przepisu krajowego. Natomiast przeciwnie, sądy i odpowiednie organy obowiązane są do przystosowania danego przepisu ustawy krajowej, aby norma prawna, która będzie z niego wynikała była zgodna z prawodawstwem Unii Europejskiej. Wydawać by się mogło zatem, że rolą kredytów walutowych i denominowanych jest zabezpieczenie kredytobiorców w myśl ochrony obywatela przez Unię Europejską. Zatem niemożliwe jest wydanie jednego wyroku, który posłuży jako wspólne rozstrzygnięcie. „Badanie abuzywności postanowień umownych w tzw. sprawach frankowych wymaga uwzględnienia całokształtu stanu prawnego, faktycznego i ekonomicznego, który legł u podstaw związania się stron konkretną umową. Stąd też próżno oczekiwać, by judykatura znalazła uniwersalne rozwiązanie problemu, które można zastosować do wszystkich „kredytów frankowych”. Rozstrzygnięcie zaprezentowane przez Sąd Najwyższy uwzględnia jedynie nieliczne elementy” (Nowakowski, 2020, s.1). Warto dodać w ślad za P. Kobylskim, że w przypadku ustalenia abuzywności postanowienia umownego należy co do zasady oprzeć swoje roszczenie na treści art. 410 w zw. art. 405 i art. 3851 § 1 Kodeksu cywilnego. Co istotne, „skoro niedozwolone postanowienie umowne nie wiąże kredytobiorcy, to brak jest także podstawy do podwyższonych na jego podstawie odsetek” (Kobylski, 2019, s. 61).

4. ŚWIADOMOŚĆ SPOŁECZEŃSTWA DOTYCZĄCA LINII ORZECZNICZEJ NT. KREDYTÓW DENOMINOWANYCH – OPRACOWANIE NA PODSTAWIE AUTORSKIEJ ANKIETY WYKONYWANEJ NA POTRZEBY PROJEKTU BADAWCZEGO

Badania zostały przeprowadzone w grupie 100 osób z różnych kręgów zawodowych i kulturowych. Badania mają charakter anonimowy. Kwestionariusz składał się z 16 pytań jednokrotnego wyboru, w tym z 6 pytań, które opisywały wiek, płeć, miejsce zamieszkania, wykształcenie i stan cywilny ankietowanych, które miały na celu zbadanie wielostronnej grupy społeczeństwa, 10 pytań badających tematykę kredytów walutowych. W pracy zostaną przytoczone tylko te wyniki, które będą określały problematykę kredytu denominowanego i opinii publicznej dotyczącej linii orzeczniczej.

Pytanie 1.

Czy zawierał/a Pani/Pan umowę kredytu indeksowanego o waluty obcej lub denominowanego?	
TAK	13
NIE	87

Pytanie 2.

Jeżeli umowa kredytu indeksowanego do waluty obcej lub denominowanego była obciążona klauzulami abuzywnymi, czy konsumentowi przysługuje prawo do złożenia roszczenia względem banku?	
TAK	67
NIE	32

Pytanie 3.

Czy konsument powinien wybrać pozew do sądu czy ugodę z bankiem w przypadku abuzywności postanowień kredytu indeksowanego do waluty obcej lub denominowanego?	
POZEW	58
UGODĘ	41

Pytanie 4.

Czy zdecydował/aby się Pan/ Pani na pozew do sądu, wiedząc, że nie poniesie Pan/Pani kosztów postępowania sądowego?	
TAK	88
NIE	11

Pytanie 5.

Czy tzw. linia orzecznicza jest wiążąca dla innych sądów?	
TAK	47
NIE	52
-----	1

Pytanie 6.

Czy według Pani/ Pana orzecznictwo Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej ma wpływ na praktykę orzeczniczną polskich sądów?	
TAK	72
NIE	27

Tabele Zawierające wyniki badania (poszczególne pytania)

Źródło: Opracowanie własne ¹³.

¹³ Źródło: Opracowanie własne w ramach Grupy Badawczej Studenckiego Koła Naukowego Prawa Finansowego i Podatkowego "Finansiści" działającej przy Wydziale Prawa i Administracji Uniwersytetu Technologiczno-Humanistycznego im. Kazimierza Pułaskiego w Radomiu poświęconej praktyce orzeczniczej w zakresie umów kredytów indeksowanych i denominowanych do CHF.

Z przedstawionych badań można wnioskować, że tematyka kredytów denominowanych do CHF pozostanie nadal niejasna do rozstrzygnięcia w ujęciu spraw rozgrywających się przed sądami ze względu na indywidualny stan faktyczny. Wskutek czego powoduje to dużą zmianę w przepisach krajowych prawa bankowego¹⁴ oraz nadchodzące wyzwania dla orzecznictwa w Polsce.

PODSUMOWANIE

Trybunał Sprawiedliwości Unii Europejskiej odgrywa kluczową rolę w polskim sądownictwie, wpływając na jego funkcjonowanie oraz prawa obywateli. Wpływ TSUE wynika przede wszystkim z członkostwa Polski w Unii Europejskiej oraz związanych z tym zobowiązań prawnoustrojowych. Niezaprzeczalny wpływ przejawia się poprzez kontrolę zgodności prawa krajowego z prawem unijnym, czy też ochronę podstawowych praw oraz kształtowanie praktyki sądowej.

Orzecznictwo TSUE ze względu na swój bezapelacyjny charakter stanowi niekiedy często przedmiot debat i wszelkich dyskusji na temat praworządności i stosowania prawa w Polsce.

Jednocześnie ma bezpośrednie konsekwencje dla praktyki sądowej i stanowi wyznacznik dla rozstrzygnięcia spraw.

W ocenie autorki niniejszego artykułu wpływ TSUE na polskie orzecznictwo wywołuje potrzebę ustawowych rozwiązań ze strony krajowego ustawodawcy. Wiele problemów, które muszą zostać rozstrzygnięte przez TSUE wynika z braków lub niejasności w polskim prawodawstwie. Zastosowanie ustawowych rozwiązań pozwoliłoby uniknąć sytuacji, w których TSUE musi interweniować i wydawać wyroki w sprawach dotyczących polskiego prawa. Tym niemniej judykatura nie może wyjść poza swoje kompetencje. Jak trafnie zauważył TSUE w wyroku z dnia 15 czerwca 2023 r. w sprawie C 520/21 „gdyby sąd krajowy mógł zmieniać treść nieuczciwych warunków zawartych w (...) umowach, takie uprawnienie mogłoby zagrażać realizacji długoterminowego celu ustanowionego w art. 7 dyrektywy 93/13. Uprawnienie to przyczyniłoby się bowiem do wyeliminowania odstraszonego skutku wywieranego na przedsiębiorców poprzez zwykły brak stosowania takich nieuczciwych warunków wobec konsumentów, ponieważ nadal byłiby oni zachęceni do stosowania rzeczonych warunków, wiedząc, że nawet gdyby miały one być uznane za nieważne, to jednak umowa mogłaby zostać uzupełniona w niezbędnym zakresie przez sąd krajowy, tak aby zagwarantować w ten sposób interes rzeczonych przedsiębiorców (wyrok z dnia 14 czerwca 2012 r., Banco Español de Crédito, C-618/10, EU:C:2012:349, pkt 69)”¹⁵.

Ustawowe rozwiązania mogłyby polegać na doprecyzowaniu i uszczegółowieniu polskiego prawa w zakresie zgodności z prawem unijnym, w celu uniknięcia sprzeczności i wątpliwości interpretacyjnych.

¹⁴ Ustawa z dnia 29 sierpnia 1997r. – *Prawo bankowe*, tj. Dz.U. z 2022 r. poz. 2324 ze zm.

¹⁵ Wyrok TSUE z dnia 15 czerwca 2023 r. C-520/21, ECLI:EU:C:2023:478.

BIBLIOGRAFIA

1. Całka E. (2016), *Zasada pierwszeństwa w prawie Unii Europejskiej. Wybrane problemy*. UMCS.
2. Karta Narodów Zjednoczonych (Dz.U. z 1947 Nr 23, poz. 90).
1. Kobylski P. (2019), *Postanowienia umowy kredytu indeksowanego do waluty obcej lub denominowanego w walucie obcej – studium problemu*, Roczniki Nauk Prawnych Tom XXIX (nr 1).
2. Konobis-Romanowska D. (2004), *Kompetencje sądów krajowych – przegląd zagadnień* [w:] D. Konobis-Romanowska (red.), *Stosowanie prawa wspólnotowego w prawie wewnętrznym z uwzględnieniem prawa polskiego*.
3. Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 2 kwietnia 1997 r. (Dz.U. z 1997 r. Nr 78, poz. 483 ze zm.).
4. Krzysztofik E. (2012), *Europejski charakter sądu krajowego*. KUL.
5. Nowakowski T. (2020), *Ocena abuzywności klauzuli indeksacyjnej w umowie kredytu indeksowanego. Glosa do wyroku Sądu Najwyższego z dnia 9 maja 2019 r., I CSK 242/18*. Przegląd Sądowy (1).
6. Traktat o funkcjonowaniu Unii Europejskiej (Dz. Urz. UE 2016 C 202).
7. Traktat o Unii Europejskiej (Dz. Urz. UE 2016 C 202).
8. Traktat o przystąpieniu Republiki Czeskiej, Estonii, Cypru, Łotwy, Litwy, Węgier, Malty, Polski, Słowenii i Słowacji (2003) (Dz.U. L 236 z 23.9.2003 ze zm.).
9. Ustawa z dnia 29 sierpnia 1997r. – *Prawo bankowe* (Dz.U. z 2022 r. poz. 2324 ze zm.).
10. Wyrok TK z dnia 11 maja 2005 r., K 18/04, pkt 11.2 (Dz.U. z 2005 r., poz. 744).
11. Wyrok TS z dnia 9 marca 1978 r. w sprawie 106/77 Amministrazione delle Finanze dello Stato przeciwko Simmenthal SpA [1978], ECR 629.
12. Wasilewski, T. (2009), *Stosunek wzajemny. Porządek międzynarodowy, prawo międzynarodowe, europejskie prawo wspólnotowe, prawo krajowe*. Toruń.
13. Wójtowicz K. (2003), *Zasady stosowania prawa wspólnotowego w państwach członkowskich Unii Europejskiej*. Warszawa.
14. Wróbel, A. (2005), *Stosowanie prawa Unii Europejskiej przez sądy*. Kraków.

**IMPACT OF COURT OF JUSTICE
CASE-LAW ON POLISH CASE-LAW*****Abstract***

The article discusses the impact of the case law of the Court of Justice of the European Union on Polish case law. The aim of this paper is to present the undeniable nature of the influence in Polish doctrine and jurisprudence of European Union law. This paper will discuss court rulings on the question of establishing the primacy of national law over Community law, which will make

it possible to prove the irrevocable operation of the CJEU and its consequences. The study is supported by the results of a survey conducted on a group of 100 people devoted to jurisprudential practice in the field of credit agreements indexed and denominated in CHF. Its aim was to obtain information on the consequences of concluding credit agreements indexed and denominated in the Swiss franc.

Keywords: CJEU case-law, national case-law, franc credits.